

YAVUZ ARGIT ARMAĐANI

İstanbul 2010

ŞEYH SEYFULLAH B. NİZÂMEDDİN EFENDİ'NİN
RİSÂLE-İ MİFTÂH-I VAHDET-İ VÜCÛD ADLI RİSÂLESİ

ALİ VASFİ KURT*

*Merhum YAVUZ ARGIT'IN
Hâtırasına*

Merhum Yavuz ağabeyle tanışmam, memleketim İzmit'e vâiz olarak tâyin edildiğim 1998 yılına kadar gider. Onun, her şeyden önce, kitaplarla olan düşkünlüğü, beni ona hayranlıkla bağladı. Onun, asla bir unvan elde etmek, araştırmacı-gazeteci olmak, kitap yazmak, meşhur olmak veya para kazanmak için toplamadığı, tıklım tıklım iki ev dolu kitaplığı, aynı zamanda, İzmit'imizin en seçkin mahallesinin kedilerinin toplantı salonu gibiydi. Yalnızca kedileri mi? Bilemiyorum ama, hayvanlara olan düşkünlüğü, ona, herhalde kâmil insan olmanın huzurunu tattırıyordu.

Her kitabını satır satır okuyup notlar aldığı kütüphanesini, birçok teklif içerisinde, büyük bir ferâset ve isabetle bağışladığı ve hayatının sonuna kadar da devam ettiği TDV İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi'ndeki ikametinde, her ay, İzmit'e maaşını alma bahanesiyle, herhalde dostlarından çok, arkasında yetim bıraktığı kedilerini görmeye geliyordu. Bu yıl ise, Sultan Baba-Balıkçı Tekkesi'nde, asıl bizleri yetim bıraktı.

Sırf kendisini ziyaret maksadıyla, İstanbul'a her gittiğimde, geç vakitlere kadar sohbet eder, sonra da İslâm Araştırmaları Merkezi'nden Harem'e kadar, güzelim İstanbul'u seyrede seyrede yürürdük. Mutlaka

* Dr., İzmit merkez vâizi.

her defasında bir bahane bularak biletimi de alır ve beni İzmit'e öyle yolcu ederdi.

Ondan çok şey öğrendim. En önemlisi, hiçbir fikre ve şahsa bağlı değil, bağımlı olmamak. Her fikri öğrenmek, ama iyi öğrenmek, hatta öğlebildiğince öz ve orijinal kaynaklarından öğrenmek, sonra o fikrin, bugün işe yaramayan çer çöplerini ayıklıyarak, hiç yara almadan etkisinden kurtulabilmek. Yani, "terk-i terk" edebilmek. Âcizane, bir vefa borcu olarak, "Mutlak Birlik" başlıklı çalışmamı, kendilerinden İzmit'te feyiz aldığım, ehl-i halvet Dr. Ali Şener, ehl-i melâmet merhûm Metin Rona ve ehl-i harâbât Yavuz Argıt'a ithaf ettiğimde, "Hoca! Beni nasıl görüyorsan gör. Aldırış etmem" der gibi bir tebessüm etti ki, o tebessümü de unutamam.

Aslında onu, bizim ev de unutamaz. Çünkü 1999 depremi sonrası, bir yıl kaldığımız, İzmit Doğukışla'daki çadırımıza ve daha sonra iki yıl kaldığımız Yeşilova'daki prefabrik evimize belki her hafta elleri dolu olarak gelmeye devam etti.

Herhalde onun okuduğu kitap sayısı, sahip olduklarının çok üstündeydi. Görmediği ve tanımadığı insan yok gibiydi. İnanmasa da, farklı çevrelerden birçok insanın düşüncelerini, bizzat kendisinden dinleme nezaketini büyük bir sabırla gösterirdi. Farklı düşünen herkese hayrandı. Her alanda sınırsız mâlûmata sahipti. Çok not tuttu. Ama onlar hakkında hiç konuşmadı. Herhalde bir çoğunu da yaktı. Ancak kendisine bunların yayımlanması lâzım dediğimiz her defasında, "Onlar benim düşüncelerim, sır kalsın, dolayısıyla bunlar intişar edip de dostlarımla üzümlmesini istemem" diye reddediyordu. Ve bu kuralına son demine kadar da uydu. Belki onun benimle arkadaşlığı çok kısa sürdü ama, bu esnada onun vesilesiyle tanıştığım, kadîm dostu, değerli Ahmed Nezih Galitekin ağabey ve yârenleriyle olan bâki dostluğumuzda kalıcı olabileceğini düşündüğüm en büyük ders, hiç kimsenin onun tarafından kırılmamış olmasıdır.

Ve böylece Hakk'a yürüdü. Yüce Allah, onun ve bizlerin taksiratını affetsin, dünyada biz âciz ve günahkâr kullarına nasıl dostane bir gözle baktıysa, Allah da ona ve bizlere âhirette o gözle baksın!

Merhum Yavuz Argıt ağabey, tasavvufun derinlikleriyle ilgili her bir eseri okuduğunda ya da ismini duyduğunda onların hemen çevrilip

yayımlanmasını isterdi. Ve nitekim onun kitaplığında, çeviriyi bekleyen bir çok nâdir yazma risâle de vardır. İşte merhumun anısına derlenmiş olan bu eserde yayımlanmak üzere, âcizane payıma düşen, Şeyh Seyfullah b. Nizâmeddin Efendi'nin, *Risâle-i Miftâh-ı Vahdet-i Vücûd* adlı risâlesinin, biri yazma, diğeri matbu olan iki nüshasını karşılaştırarak Türkçe harflere aktarmayı düşündüm. Zor ve bir o kadar da ayrıntısı olan “vahdet-i vücûd” konusunu, çok güzel bir Türkçe'yle, kısa kısa cümlelerle, her biri ayrı bir nokteye işaret eden, çok açık ve akıcı bir üslûpla bu kadar kolay özetlemesi, şahsen beni hayrete düşürdü. Risâlenin üslûbunu hiç değiştirmedim. Gerekli gördüğüm kelimelerin bugünkü anlamlarını parantez içerisinde verdim. Kullanmış olduğu âyetlerin ve Arapça ibarelerin de anlamlarını verdim. Zorunlu olan bir ikisi hariç, gerekmedikçe de dipnotta açıklama yapmadım. Görünüşte küçük olduğundan, bir çırpıda okunabilecek olan bu risâlede, herhalde konuyla ilgili herkese bir ders vardır.

(189b, s. 2) *Risâle-i Miftâh-ı Vahdet-i Vücûd* liş-Şeyh Seyfullah b. eş-Şeyh es-Seyyid Nizâmeddin (kuddise sirruhumâ)

Bismillâhirrahmânirrahîm

Evvelâ Cenâb-ı Hakk'a hamdü senâ ve habîbine salâtü selâmü iktidâdan sonra,

Mâlûm ola ki, vahdet-i vücûda kail olan ehlullahın kelâmından fehmolunan (anlaşılan) mâna budur ki, “vücûd” birdir, birden artık değildir. Ol vücud, Hakk'ın vücududur. Hakk'ın vücudundan gayri bir şeyin vücudu yoktur.

Bu kesret-i kevnîyyede (varlığın çokluğunda) görünen cemî-i kâinâtın (bütün varlıkların) varlığı bir zâttandır. Şek yoktur ki, bu cümle eşyada, ol zât-ı vâhid kendi varlığın gösterdi. Pes bu cümle eşyanın her birinde, ol zât-ı vâhid kendi birliğin gösterdi. Pes bunların her biri, O'nun birliğine delâlet ederler.

Sanma ki bunlardan her biri başlı başına varlardır. Veya cümlesi bir uğurdan (aynı yoldan) varlardır. Ne başlı başına her biri var olabilir ve ne cümlesi bir uğurdan (aynı yoldan) var olabilir.

Belki bu cümle eşya (190a) ile götürü (başka hiçbir) âlem yoktu, ol zât-ı vâhid (s. 3) vardı. “el-ân kemâ kâne=şimdi de öyledir.” Var olan ol zât-ı vâhiddir. Ve ol zât-ı vâhidden gayri bir mevcut yoktur.

Âlem dedikleri, O’nun varlığının alâmetidir. Ve bu âlem yüzünde görünen kesret-i kevnîyyede (varlığın çokluğunda) cemî-i kâinât (bütün varlıklar) bir anda var görünür. Yine ol an içinde yok olur. Varlık ile yokluk beyninde (arasında) ziyade sûrat ile inkılâbından (çok hızlı dönüşüp değiştiğinden) her şeyin varlığı his ile idrak olunur. Ol içinde yine yokluğu idrak olunmaz. Zira her anda yokluğa varlık teâkup eder (ardarda gelir). Bu ecilden (var oluş ve yok oluş çok hızlı cereyan ettiğinden) müddet-i medîde üzere (asırlarca) her şey varlık ile mütemâdî olur (varlığının sürekli olduğunu) zannederler.

Her şey-i mümkünde ise varlık (varlığı zorunlu olmayan bir şeyin varlığı), bir karar üzere mütemâdî (aynı şekilde sürgit var) olmaz. Belki bir varlık gelip, sel gibi sûrat ile gider. Yine birine bir varlık dahi gelir, her anda ve her lahzada biri gidip biri gelmededir. Ne geldiği görünür ve ne gittiği hiss olunur. Onun için, her şey-i mümkünde varlık bir karar üzere durur zann olunur. Ol ise, her anda ademe (yokluğa) gidip ma’dûm olmaktadır. Zira (190b) an aslın (gerçekte) yok idi, yine yoktur. Pes ol, yok üzerine bir varlık pertevi (ışığı) uğrayıp tarayan eyledi (âriz oldu). Ol varlık pertev-i lâ yenkati’ sel (kesintisiz bir ışık seli) gibi seyelân etmektedir (akmaktadır).

Pes imdi, mecmû-ı âlem (bütün âlem) ol varlık pertevi (ışığı) içinde bir zıll-i hayâldir (hayalî bir gölgedir). Zira, varı varlık bir var ki, evvel ve âhir var olan ol vardır. Ondandır gayri var yoktur. Bu âlem, bir var imiş, bir yok imiş misalindedir. Yani, ezel-i âzâlde (ezellerin ezeline) bir zât var idi, ondan gayri hiçbir kimse yok idi. Ol zât-ı âlînin ilminde (s. 4) bu âlem böyle olacağı var idi. Pes kendi perteviyle (ışığıyla) ilminde olduğu gibi, bu âlemi var eyledi. Ve varlık sûretinde bunca eşyayı âşikâr eyledi. Yine her anda yok eder. Ve var eder. Yokluk ile varlık arasında sun’unu (sanatını) izhar eder.

Ezel-i âzâlde (ezellerin ezeline) yok olan, her halde (geçmiş, şimdi ve gelecekte de) yoktur. Gerekse var sûretinde görülsün, gerekse görünmesin, yine hiç idi, ol yoktur. (190b) Ve ezel-i âzâlde (ezellerin ezeline) var olan hemîşe idi (her zaman olduğu gibi) vardır. Bu cümle ile (bakımdan) var olan yine ol vardır: Ol vardır, mine'l-ezel ile'l-ebed (geçmişten geleceğe kadar) birdir. Birliğiyle bu cümleye (her şeye) kâdirdir.

Ol kâdir-i mutlak, kemâl-i kudretiyle kendi “vücûd-i zillisini”, sana ve bana, efrâd-ı âlemden her ferde i'tâ eyledi. Sen ve ben, senlik ve benlik ile birbirimizden seçilip imtiyaz eyledi. Pes “ta'yîn-i vücûd-i zillî-i hayâlî=hayalî gölge varlığın belirlenmesi” ile her birimiz başka başka müteayyin (ayrı ayrı zuhur etmiş) olduk. Ve ol tayin içre her ne gerekse, levâzım-ı taayyün-i vücûdumuzu (varlığımızın ortaya çıkış gereklerini) kesrû noksan (kaldırıp, eksik) etmeyip, ol zât-ı mutlak i'tâ eyledi. Ve muktezâ-yı isti'dâd-ı ezelimize göre (ezeldeki kabiliyetimiz gereğince), her birimizi kendüye (kendisine) hidayet eyledi. Nitekim buyurur: “A'tâ külle şey'in halâkahû sümme hedâ=Rabbimiz, var olan her şeye gerçek özünü ve biçimini veren ve sonra da her şeyi kendi doğasının gerektirdiği yola yöneltendir” (Tâhâ 20/50).

Pes bu takdirce her birimize isti'dâd-ı ezelimiz muktezasınca (ezelde bize verilmiş olan kabiliyetlerimiz gereğince), Hak Sübhânehû ve Teâlâ hidayet eyleyip, pertev-i vücûdiyle (varlığının ışığıyla) nûr-ı hidâyetin (hidayet nurunu) bahşü atâ eyledi. Felillâhi'l-hamd (Allah'a hamdolsunki), hisse-i mukadderemize (bizim için takdir edilmiş olan payımıza) razı ve hoşnut olmaktan gayri bizim için bir şey bâki kalmadı.

Ve eğer bunu böyle bildikten sonra yine kendi varlığımıza itina eyleyip senlik ve benlik ortasında (191a) Hak varlığından başka varlık vardır kıyas edip, bir kimse, ol varlığın artıklığın tahsil etmek için sa'y eylese abes yere (s. 5) zahmete giriftâr olur. Hemîşe kârı (her zaman eline geçen yalnızca), âhu zâr olur. Belki müstehakk-ı dûzahü nâr (cehennem ve ateş) olur. Zira kendi varlığın görüp ve varlığına itina ile itimat edenin hali düşvâr (zor) olur.

Amma eğer kendimizden evvel, varlığı nefyü selb edip (ortadan kaldırıp) varı, varlığı, zât-ı vâcibü'l-vücûda versen, ona teslim olup kendimizi yok yerine tutsak, ol teslim ile yokluk içinde devamda olsak, bize Hakk'ın varlığı bir vechile (bakımdan) zâhir olur ki, ol varlık dükenmez (tükenmez) ve vüs'atinin nihayeti yoktur ve füşhatının (genişliğinin)

sikleti (bir ağırlığı) olmaz. Ve ol, bir meydân-ı vahdettir ki, onda kesret-i kevnîyyenin zahmeti olmaz. Mademki kendi varlığımızı görmedikçe, onda bize müzâhim (engel) yoktur. Pes Hakk'ın varlığı sayesinde ebedî rahat içinde bâki oluruz.

İmdi, kemâl-i dikkat ile merâtib-i tevhîde riayete tembihe muhtaç olduğu ecilden (sebep)en) mâlûm ola ki; “tevhîd-i ef‘âl” ile tevhid eyleyen muvahhid-i ârife, eğerçi (her ne kadar) her ef‘âlî gerek insandan sâdır (191b) olsun, gerek melekten ve gerek hayvandan ve gerek şeytandan, cümle, “fi’l-i Hak” bilip (her şeyin, Hakk'ın fiili olduğunu kabul edip), velâkin ilmü irfanla merâtib-i vücûda riayet edip, âdâb-ı şeriatı gözedir (kaynak bilmektir).

Zira, muvahhid-i ârif ibtidâ, hakâyıka ârif olmak gerek. Zira, hakâyık-ı ilâhiyye olmak var, hakâyık-ı kevnîyye olmak var. Hakâyık-ı ilâhiyyeden, meselâ mertebe-i esmâda; “Allah”, “Rahmân”, “Rezzâk” gibi isimler var. Bu isimlerin müsemâmâsı hakikat-i vâhidedir. Amma yine her birinin medlûlü (içeriği), bi-hasebi'l-mefhûm (dildeki anlamlarından anlaşıldığına göre), âharına (başkalarına) mugayirdir (zıttır). Eğerçi (her ne kadar), bi-hasebi'z-zât (yüce zâtı bakımından), mugayir (zıt) değilse de. İnde'l-akl (akledilip anlaşılırken) hakâyık-ı mütemâyize (farklı farklı hakikatler) oldular.

Pes ârif, (s. 6) bunların mâ bihi'l-ımtiyâzların (ayrı oldukları noktaları) ve mâ bihi'l-ittihâdların (aynı oldukları noktaları) bilip, cihetine riayet ile âdâb-ı şeriatı gözedir (kaynak bilmektir). Ve hakâyık-ı kevnîyyeden, meselâ mertebe-i esmâda, insan ve hayvan ve melek ve şeytan gibi isimler var. Bu isimlerin müsemâmâları, mertebe-i vâhidiyyette; mertebe-i vâhidiyyet, taayyün-i evvel, âlem-i ceberût, hakikat-i Muhammediyye dahi derler. Eğerçi (her ne kadar), müsemâmâ-yı vâhidedir. Amma yine ol mertebeden tenezzül ile (inerek), her biri kendi mertebesinden taayyün eylemiştir (ortaya çıkmıştır).

Şek yoktur ki, bunlardan her biri kendi muayyenesi (ortaya çıkışı) itibariyle âharın (başkasının) aynı (zuhur ve tecellisi) olmaz. Belki gayri olur. Pes hakâyık-ı kevnîyyeden bunların hakâyık-ı muayyeneleri (zuhur etmiş olan hakikatleri) aklen ve hissene sabit ve mütehakkik olur. Ve ârif-i ehl-i şühûd (müşahede ehli olan bir ârif), eğerçi (her ne kadar) bu cümle hakâyık-ı ilâhiyye ve hakâyık-ı kevnîyyede hakikat-i vâhide-i mutlakayı müşahede edip (192a) cemî-i ef‘âl ve sıfatı (bütün eylemleri

ve özellikleri) ona nisbet eder; amma her birinde, inde'l-akl (akıl katında) ve inde'l-his (duyguda) taayyün (zuhur ve tecelli) görüp temeyyüzleri (birbirlerinden ayrışmaları) ve taayyünleri (zuhur etmeleri) cihetiyle (bakımından) merâtib-i vücûda riayet eder.

İmdi, kail olan, ya keşfü iyân ile veya keşfü iyâna imanla kail olandan hata ve zelev (küçük de olsa bazı kusurlar) mütesavver değildir (düşünülemez). Meğer (ancak), münkere nisbet mutasavver ola (Onların sözlerinden, kabulü ve öyle anlaşılması mümkün olmayan bir şekilde ilgi kurularak, yanlış bir düşünce isnat edilebilir). Amma keşfü iyâna imanla kail olandan elfâzû ibârât ile kendi edasında hata etmek ihtimali vardır (yani ehlullahı, onların gittiği yoldan keşifle değil de, inanç ya da taklitle savunmaya kalkanların açıklamalarında hata çıkabilir).

Pes iyân mertebesinde olmayıp, iyâna iman mertebesinde olana lâıyk olan oldur ki, vahdet-i vücûd kelâmında lisanın (dilini) hatadan hıfzetmek için ziyade ihtimam eyleye! Zira, vahdet-i vücûd, sırf elfâzla tabire gelmez. İllâ kesret zımmında gelir. Onun için; “el-hakikatü vâhidedün (s. 7) ve't-taayyünât müteaddidetün=gerçek birdir ama onların ortaya çıkışı farklı farklıdır” buyurdular.

Nazar-ı ârif-i ehl-i tahkîk (hakikat ehli olan bir ârifin bakışı), sûret-i müteşâbihede (çift anlamlı görünümünde) mütezâhire (görünmekte) olan ayn-ı vâhidedir (tek bir tecellidir). Kesret-i taayyünâtı (tecellilerin çokluğunu), gayri mütenâhiye (sonsuz şekilde) görür kim; esmâ-i ilâhiyyeden, “kâdir” ve “âlim” ve “hâlik” ve “rezzâk” gibi, bu esmâların bi-hasebi'l-mefhûm (anlamından anlaşıldığına göre), ihtilâf-ı meânîleriyle (anlam farklılıklarıyla) medlûlleri (içerikleri), bi'l-hakîka (gerçekte) medlûl-i vâhiddir (tek bir içeriktir) ki, pes, esmâ-i ilâhiyyenin ihtilâf-ı meânîsi bir kesret-i ma'küledir (yalnızca akılda çokluktur) ki, müsâvi vâhidü'l-aynda (eşit tek bir tecellide) itibar olunur. Onun ayn-ı hakîkatinde (kendi hakikatinde) asla kesret (çokluk) yoktur.

Ve her ismin sûretinde görünen tecelliyât-ı müteâkibe-i müteşâbihe (üst üste gelmekte olan çift yönlü tecelliler) hakikatte birdir. Taayyünâtla (tecellilerle) müteaddide (çeşit çeşit) ve mütekessiredir (çoğalmıştır). Pes bu makâmâttan mâlûm oldu ki; ârif-i ehl-i tahkîk katında, vahdet-i vücûdu idrak (kavramak), kesret-i ma'küle (akılla anlaşılan çokluk) ile (193a) kesret-i meşhûde (gözle görülen çokluk) zımmında sabit olur.

Merâtib-i Vücûd-i Mutlak (Mutlak Varoluş Mertebeleri)

İmdi bu mâlûm olduysa, bu dahi mâlûm ola ki, “vahdet-i vücûd” meselesi babında, kuvvet-i râsiha sahibi (ince ayrıntılarını maharetle anlama gücüne sahip) olup tefevvüh-i kelâm eyleyen (ağza alıp söz söyleyebilen) bazı sikâttan (güvenilir kişilerden) menkuldür ki, evvelâ, vücudun vahdetinde ve merâtibinde ihtilâf vâki olmuştur.

Ekalli (en azı), vücûd-ı Hakk'ın iki mertebesi vardır. Bir mertebesi oldur ki; onda sıfat olmaz ki birbirine mukabil (karşıt) ve muhalif (zıt) ola. Hemân (aralıksız) zât-ı bahttır. Ol mertebeye, “ahadiyyet” denir; “âlem-i lâhût” ve “âlem-i lâ taayyün” ve “gayb-ı hüviyet” dahi derler. Ve ol mer-tebe ancak zevkle bilinir.

Ve ikinci mertebesi oldur ki, onda cemî-i sıfât (bütün sıfatlar) bulunur. Ol sıfat ile birbirlerine muhalif ve mütekebil görünür. Ol mertebeye, “hazret-i vâhidiyyet” denilir; “âlem-i (s. 7) ceberût” ve “taayyün-i evvel” ve “hakikat-i Muhammediye” dahi denilir.

Ve bu “hazret-i vâhidiyyet”in iki yüzü vardır: Biri, “bâtın”dır ve biri, “zâhir”dir. Bâtın yüzüne, “hazret-i ulûhiyyet” denilir. Ve zâhir yüzüne, “hazret-i rubûbiyyet” denilir.

Ve dahi, merâtib-i vücûdun vahdetinde, üç mer-tebe ve beş mer-tebe ve yedi mer-tebe dahi bundan ziyade merâtib-i kesîre üzere beyan olunduğu kütüb-i kavimde mestûrdur. Hatta Şeyh Abdülkâdir-i Geylânî hazretlerinin hafîd-i emcedleri (değerli torunları) eş-Şeyh Abdülkerîm-i Cîlî, kuddise sırruhû, kendi müellefâtından *Merâtib-i Vücûd* risâlesinde, vücûd için kırk mer-tebe beyan edip ve yine buyurmuşlardır: “fe inne merâtibü'l-vücûdi (193b) kesîratün lâ tuhsâ=Hiç şüphesiz varlığın mer-tebeleri sayılamıyacak kadar çoktur.” Velhâsıl, aded-i mahsûr (sınırlı bir sayı) ile zikreyledikleri merâtib-i vücudun haddü hasrı yoktur, gayr-i mütenâhîdir (sonsuzdur).

Pes imdi vücudun vahdeti bilinmez, illâ merâtibin sıhhati ile bilinir. Ve merâtibi bilmek, vücudun vahdetini zevk etmeye mevkuftur. Ve ol vahdet-i vücûdun zevki muhabbetullâhın semeresidir. Ve merâtib-i vücûd dediğimiz, vücûd-ı vâhidin vücûhâtıdır kim, ol vücûd-ı vâhiden zâid değildir. Nitekim şemsin eşi'ası (güneşin ışıkları) ayn-ı şemsten (güneşin kendisinden) zâid olmadığı gibi.

Pes Hakk'ın kelâmında; “fe eynemâ tuvellû fesemme vechullâh=Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yönü orasıdır” (el-Bakara 2/115) buyurulduğu vücûd-i vâhidin merâtibine işarettir.

Fe emmâ vücûd-i vâhidin merâtibini ilimde râsih ve muhakkik olanlar üç bölüktür:

Bir bölüğü; müzmahil ehlidir. Yani, vücûd-ı vâhiden gayri kendilerde vücûd zu'm (s. 9) eyleyip (zannedip), ol vücûd-ı mevhûmlarının (vehmettikleri varlıklarının) izmihlâlîne (yok etmeye) sa'y etmekle meşgul olanlardır.

Ve bir bölüğü; mün'adim (yokluk) ve fenâ ehlidir. Bunlar, kendilerde zu'm eyledikleri vücudun in'idâm (yokluğu) ve fenâsına mukayyed (bağlı) olanlardır.

Bu iki bölüm, vücûd-ı vâhidin vücûhâtını, yani, merâtibini sıhhati üzere bilmemek ile kendilerini müzmahil eylemek, ya mün'adim ve fâni kılmak kaydına giriftâr oldukları ecilden, ekserisi şirk-i hafîye mâildirler (gizli şirke meylederler). Zira bunlar, vücûd-ı vâhidin vücûhâtını vücûd-ı vâhidin vücudundan başka tevehhüm edip ol tevehhümleri üzere şirk-i hafîye düşerler.

Ve bu esnâf-ı selâsenin üçüncü bölüğü oldur ki; vücûd-ı vâhidin vücûhâtını (194a) bildiler. Şöyle ki; cemî-i eşyâ ol vücûd-ı vâhidin vücûhâtındandır. Nitekim; “fe eynemâ tuvellû fesemme vechullâh=Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yönü orasıdır” (el-Bakara 2/115) buyuruldu. Bu takdirce insanda olan vücûh-i cehil dahi, ol vücûd-ı vâhidin vücûhâtından bir vecihdir.

Pes tâife-i evvel, vech-i cehlin mün'adim ve müzmahil olmasına zâhib oldular ve hicâb-ı cehlin izâlesini talep eylediler. Tâ ki vücûd-ı vâhid vech-i ilimle mütecellî ola. Ve yine vücûd-ı vâhidin vücûhâtın, vücûd-ı vâhid üzerine zâid görmediler. Eğerçi kim, vech-i mahsûs ile taayyünde vücûd-ı vâhide mugayir görünür ise de inde't-tahkîk (hakikate erişildiğinde) vücûd-ı vâhid üzerine zâid değildir.

Ve dahi mâlûm ola ki, cemî-i menhiyyât ol vücûh-i vâhidin vücûhâtıdır. Şöyle ki; ol menhiyyât, vech-i cehlin zuhûruna sebeptir. Bu vech-i cehil, gayret ile gayriyyet arttırır (cehalet ilerledikçe, uzaklığı artar). İmdi bu itibar ile cehil (s. 10) ve esbâb-ı cehil ve gayret ve gayriyyet cehennemdir ki, vücûd-ı vâhidin vech-i kahrıdır. Ve cemî-i evâmir-i

şer'iyeye, ol vücûd-ı vâhidin şol vücûhâtıdır ki; vech-i ilmî ve vech-i ayniyeti arttırır. Pes bu itibar ile, ilim ve esbâb-ı ilim ve ayniyet cennettir ki, vücûd-ı vâhidin vech-i latîfidir.

İmdi sâlik bilmek gerektir ki, vech-i cehil ile mütemessil midir, yoksa vech-i ilimle mütecellî midir?

Eğerçi cehil ile mütemessil ise, yine bilmek gerektir ki, zülmânî midir veyahut nûrânî midir?

Eğerçi ilim ile mütecellî ise nazar eyleye; tecellîsi fi'lî midir ve sıfatî midir ve zâtî midir?

Bu takdirce merâtib beş oldu. (194b) Yani, vech-i cehlin temessülde; mertebe-i zulmânî, mertebe-i nûrânî ve vech-i ilimle tecellide mertebe-i fi'lî ve mertebe-i sıfatî ve mertebe-i zâtî. Pes mecmûu (toplamı) beş mertebe oldu. Ve altıncısı, cemî-i vücûhâtı vücûd-ı vâhidde cem'le ayn-ı vâhid bilip ve hiçbir şeyi zâid görmemektir. Ol mertebe-i cem'dir. Ve yedincisi, vücûd-ı vâhidin vücûhâtı vücûd-ı vâhiden zâid değil iken ol vücûhâtı birbirinden tefrîk (ayırarak) etmektir. Şöyle tefrîk ede kim, ne tefrîk cem'a ve ne cem' tefrîka mâni ola! Ol, cem'u'l-cem'dir. Ve fark-ı sânidir. Nitekim ol emirden bu merâtibi farkedip vücûd-ı vâhide muga-yir bilmek fark-ı evveldir.

Pes mürşid-i kâmil ve ârif-i âdil oldur kim, tefrik ve cem'i câmi' ola! Yani sûret-i bâtinîsinde, cismi tefrik ve cânı cem' ola! Ol kimesne ukûl-i kâsıraya ve nüfûs-ı nâkısaya kemâlât-ı ilâhiyeden haber (s. 11) verip irşada sâlih (uygun) ve müstaid (kabiliyetli) olur.

Bundan sonra, şöyle bilesin ki, cehlin hasâisinden (özelliklerinden) vücûd-ı vâhidin vahdeti kesret-i mezâhirden göstermeyip; bu mezâhirin kesreti sebebiyle cehlin sahibi mahcûp (perdelenmiş) olur. Amma ilim böyle değildir. İlmin sahibi kesret-i mezâhirde vahdet-i vücûdu isbat eder. "Eûzü billâhi min zâlike'l-cehli ve yesserallâhu lenâ min hâze'l-ilmî=Böyle bir cehaletten Allah'a sığınırım ve bu ilmî de Allah bize kolaylaştırır!"

İmdi her kimse ki, (195a) sûret-i bâtinîyesi ayniyet ile mütecellî ola; ol kimse, ehl-i ilim ve ehl-i tevhîddir. Ve eğer özünü bilmek dilerse ki, âlim misin, yoksa cahil misin, tekavvülâtına (laflarına) ve tahayyülâtına (hayallerine) itibar etme! Yani, makâlâtında (sözlerinde) olan muhassinâta (süslemelere) ve hayâlâtında olan muhassinâta ve

mekrûhâta nazar eyleme! Belki sûret-i bâtınında olan temessülâtına (tecellilere) nazar ile, ol bâtınında olan temessülâtın gayriyyet ile midir, yoksa aynıyyet ile midir?

Eğer gayriyyet ile ise, cahilsin. Cemî-i kitapların mefhûmâtı hıfzında dahi olursa (bile) fi'l-hakîka (gerçekte) âlim değilsin. Ve eğer bâtınında olan temessülâtın aynıyyet ile ise, âlim-i rabbânîsin. Ümmî dahi olursan, hakikatte âlimsin. Bu takdirce; “Rabbi zidnî ilmen=Ey Rabbim, benim ilmimi artır!” (Tâhâ 20/114) diyesin!

Ve dahi temessülât-ı bâtınıyye, mir'at-ı kalbinde (gönül aynasında) nefis-i nâtıka ki, mün'akis ve münkeşif olan suver-i meânîdir ki, henüz fikirle hayale ve hariçte lisanla kâle gelmekte mukaddem (gelmeden önce) ona nazar olunsa; ya budur ki, gayriyyet ile temessülde, veya budur ki, aynıyyet ile tecellidedir.

Kaçan (ne vakit ki) gayriyyet ile temessül eylese, ol nefesine mugayir ve Hakk'ın gayri görünür. Ondan sana gayret hâsıl olup, ol gayret sebebiyle kesrete ve dağdağa-i vahşete düşersin. Vahdet-i vücûd (s. 12) zevkini bulamazsın.

Amma kaçan (ne vakit ki) aynıyyet ile temessül eylese, ol nefesine mugayir gelmez ve Hakk'ın gayri görünmez. (195b) Ondan sana safvet ile (temiz bir) muhabbet hâsıl olur. Ol muhabbet sebebiyle kesretten ve dağdağa-i vahşetten halâs olup vahdet-i vücûd zevkine nâil olursun. Cemî-i esrâr-ı ulûm sana münkeşif olur.

Ve dahi gayriyyet ile sûret-i bâtınıyyesi mütemessil olan kimesne, şundan hâlî değildir ki, ol kimesne, vücûd-ı vâhidin vahdetini tasdik eyleye. Ve esbâb-ı cehille muttasıf olup ehl-i tevfiik ola! Yani ilimle marifetullah kesbine meşgul olmaya! Onun hakkında korkulur ki, ol belki zındık ola! Zira esbâb-ı cehille vukuf eyleyen kimse, vahdet-i vücûda kail olmak hatardır (tehlikedir). Ve şol kimse ki, sûret-i bâtınıyyesi gayriyyet ile mütemessil iken, ol halde; “vücud birdir, birden artık değildir” deyû vahdet-i vücûda kail olup tasdik etse ve esbâb-ı ilimle muttasıf olup dâima marifetullah üzere terakkîde olsa, ümidir ki, ol kimse şirkten halâs olup ehl-i tevhiid ola! Ve vahdet-i vücûd esrarına muttali ola!

Ve dahi ol, gayriyyet ile mütemessil iken temessülâtını kendi üzerine mugayir zannelemek cehl-i mahzdır. Zira hakikate nazar ile, ol temessülâtı kendi özüdür. Pes kendi özünün temessülâtını, üzerine

mugayir zanneyleyen, bu zanda iken kamû eşyayı Hakk'a mugayir sanır. (196a) Mugayir değil idiğün bilmeyince, kesretten halâs olup esrâr-ı vahdete vâsil olamaz.

Ve dahi bundan mukaddem zikrolunan müzmahil ve mün'adim, ehl-i (s. 13) zan ve vehim sahipleridir. Ol ecilden onlar şirk-i hafîye mâillerdir. Amma vaktâki tâlib-i Hak olan kimesnenin sûret-i bâtınıyyesi ayniyyet-i birle mütemessil ve mütecellî olsa, fi'l-i Hak ona Hak görüne! Yani her gördüğünü fi'l-i Hak bilip ve kendi temessülâtını ve özünü ve cemî-i eşyâyı zâhiren ve bâtinen fi'l-i Hak bilip, onda ayn-ı Hakk'ı müşâhede eylese, bu mertebeye "tevhîd-i ef'âl" derler.

Ve dahi vaktâ ki ol kimse ayniyyet ile temessülde sûret-i bâtınıyyesin taltif edip kemâl-i letâfetten gözü kamaşıp vesâir havâssı dahi gaşyolup ecsâm-ı kesîfeyi idrakten kalsa, bahr-i meânî-i sîfâta gavvâs (dalğıç) olup dalsa, şol vechile ki, ancak Hakk'ı ilimle biliyor olsa, yani, nuru nur ile bulur olsa, bu mertebeye "tevhîd-i sîfât" derler.

Ve yine bundan sonra, ol kimesnenin sûret-i bâtınıyyesi ayniyyette dahi ziyade taltif olunup kemâl-i letâfet ile bir gayete bâliğ olsa ki, gözü bu kesret-i mezâhiri görmekten ve akli bu kamûyu farkla bilmekten kalsa, ol halde Hakk'ı Hak ile zevk ve vicdanında bulsa, bu mertebeye "tevhîd-i zât" derler.

İmdi öyle mâlûmun olsun ki, havâtır-ı nefsânî (196b) ve şeytânî, cehl-i zulmânî mertebesindedir. Ve havâtır-ı melekî, cehl-i nûrânî mertebesindedir. Ve havâtır-ı kalbî, tevhîd-i ef'âl mertebesindedir. Ve havâtır-ı hakkânî, tevhîd-i sîfât mertebesindedir. Ve tevhîd-i zâtta, havâtır yoktur.

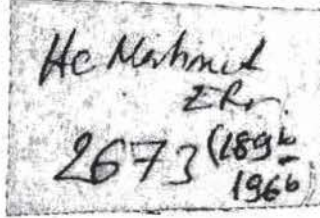
Ve's-selâmü alâ men ittebe'a'l-hudâ: "Ve bil ki, O'nun bahşedeceği nihaî kurtuluş ve esenlik, yalnızca, O'nun gösterdiği yolu izleyen kimselerin olacaktır" (Tâhâ 20/47).

Temmeti'l-kitâbu bi-inâyeti'l-vehhâb: "Bu kitap, lutfu ve bahşı bol olan Allah'ın (c.c) inâyet ve yardımıyla tamam olmuştur."

**Risale-i
Miftah-ı Vahdet-i Vücut**

El- Hamidî

Seyfullah Kasım b. Nizamüddin Ahmed Seyfi el-Hamidi

Süleymaniye Kütüphanesi. Hacı Mahmud Efendi Bölümü
Dem. No : 2673

رساله مفصّل و حدیث وجود
 للشیخ السیف ابدین الشیخ
 السیّد تقی محمد الدین قدس سره
 بسم الله الرحمن الرحیم
 اولاً جناب همه خود را بدانند و جیبینه صلوات و از انوار آفتاب خود
 معلوم اول که حضرت وجوده قائل اول اول اول اول اول اول اول
 فهم اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 اول وجود حقیقت وجود در حقیقت وجود و نبود و نبود و نبود و نبود
 وجودی بود در بود که کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 بردانند در شک بود که بود که بود که بود که بود که بود که بود که
 کندی و اریغین کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 اول ذات واحد کندی بر لیکن کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 هر بری آنک بر لیکن دلالت اندر بر صانته که بود در
 هر بری باشو باشو و کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 و ابرورد نه باشو باشو هر بری و اول اول اول اول اول اول اول
 و نه جمله سی بر او خوردن و اول اول اول اول اول اول اول اول اول

۱۹۰

ایله کوتری عالم یوغیدی اول ذات واحد وار ایدی
 آلان کماکان وار اولان اول ذات واحد وار اول
 ذات واحد دن غیر بر موجود یوقدر عالم دیدگری
 آنک سوار لقلک علی مبدی تا اولیو عالم یوقدر کورنیان
 کیمت سیکو شیده جمیع کائنات بر آنده وار کورنیور نینه
 اولان ایچنده یوق اولور وار لقل ایله یوقلق سلسله
 زلزله سیمت ایله انقلابین هر شیک وار لقلی اولور
 اصداب اولور اولان ایچنده یوقلقنی اولور اولور
 زیرا هر آنده یوقلق وار لقل تعاقب اولور یواصلد
 سیمت سیمت اولور هر شی وار لقل ایله سیمت اولور اولور
 سیمت سیمت ایله وار لقل برقرار اولور سیمت اولور
 سیمت وار لقل کلوب سیمت کی سیمت ایله کیمت نینه سیمت
 وار لقل دخی کلور هر آنده و هر لحظه ده نری کیمت سیمت
 سیمت کلیمت ده در ننه کلیمت کورنیور و نه کلیمت سیمت اولور
 سیمت سیمت وار لقل برقرار اولور سیمت سیمت اولور
 اول سیمت هر آنده سیمت کیمت سیمت اولور سیمت سیمت

عن اصل یوق ایدی نه یوقد پسر اول یوق اوزرینه
 بر وارلق برتوی اوغرا یوب طربان ایلدی اول وارلق
 برتوی لاینقطع سیل کبی سیلان ایتکده در یاخود
 دائرة جواله مشال جولان ایتکده دوز پسر ایلدی مجموع عالم
 اول وارلق برتوی ایچده بر ظل خیالدر ریزا وارلی وارلق
 بروار که اول و آخر وار اولان اول واردر اندن غیر
 وار یوقد بو عالم بر وار ایس بر یوق ایس مشالند
 یعنی انزل آزالده بر ذات و از ایدی آندن عینر هیچ
 یوق ایدی اول ذات عالینک علمنده بو عالم بویله اول
 وار ایدی پسر کندی بر تویله علمنده اول یعنی کبی بو عالم
 وار ایلدی و وارلق صورتده بوخه اشیا بی آتکار
 ایلدی نه هر آنده یوق ایدر و وار ایدر یوقلق ایل
 وارلق اره سنده صنعنی اظهار ایدر انزل آزالده
 یوق اولان هر حالده یوقد کر کسه وار صورتند
 کور نسون کر کسه کور نمسون نه هیچ ایدی اول یوق

وازل آزالده وار اولان حمیت ابدی واردر و بوجه اشیا
 الیه فار اولان یتیم اول واردر اول واردر من الازل
 الی آتاید برور ^{عنه} بر کفیله بوجه یتیم قادر در اول قادر مطلق
 کمال قدر تیره کنده وجود ظلی سنی شکا و کجا و افراد عالم در
 هر فرقه اعطای الیدی سن دین سنلک و نبلک الیه
 بر بر غیر اول سچیلوب امتیاز الیدی بر تعیین وجود ظلی
 خیال الیه بر بر غیر بقدر بقدر متعین اولیق و اول تعیین
 ایجه بزه هر نه کیرکس لوازم تعیین وجود مزی کسیر و نقصان
 اتمیوب اول ذات مطلق اعطای الیدی و مقتضای
 استعداد از لیمزه کوره هر بر غیر کنه و یتیم هدایت اتمیوب
 حکم بوزر اعطای کل شی خلقه عمده یسر بو تقدیر چه
 بر بر غیره استعداد از لیمزه مقتضای سنجه حق سجاته و تقابل
 هدایت الیبو بر تو وجود یله بوزر حد اتمیوب مختص اعطای الیدی
 سده الحمد حصه مقدره مزه راضی خوشنود اول مقدر غیر
 هم ایچون بر شی باقی قالمدی و اگر بون بولیه بلد کون نصدکه
 به کنی و ارغره اعطای الیبو سنلک و نبلک اوده کنده

حق وارلقدن بقعه وارلق واردر قیاس ایدوب برکه اول
 وارلقن ارتوقلغن تحصیل اتیک ایچون سعی ایله عبت یره
 زحمت کرفقار اولور همیشه کاری آه وزار اولور بلکه
 مستحق دوزخ نار اولور زیرا کندی وارلقن کوروب و وارلقه
 اعینا ایله اعتماد ایدره نک حالی دشوار اولور اما اگر کنه نیردن
 اول وارلقی تقی و سلب ایدوب واری وارلقی ذات واجب الوجوده
 ویرک کایت یم اولوب کنه نیری یوق یرنه طولسوق اول تسلیم
 ایله یوقلق ایچنده دوامده اولسوق بزه حقیق وارلقی بر وجهله
 ظاهرا اولور که اول وارلق دکنتر و وسعتنک نهایتی یوقدر
 و وسعتنک تعلقی اولمز و اول بر میدان وحدتد که آناه
 کثرت کونیه ننگ رحمتی اولمز مادامکه کندی وارلقی
 کورمد که آنده بزه مزاحم یوقدر بر حقیق وارلقی
 سایه سنده ابدی راحت ایچنده باقی اولورز ایملک
 کمال دقت ایله مراتب توحیده رعایت تنبیه محتاج
 اولدیغی اجلدن معلوم اولد که توحید افعال ایله توحید
 ایلمین موحد عارفه اگر چه هرا فعالی کرک انساندن صادر

اولسون کرک ملکن و کرک حیواندن و کرک شیطاندن جمله فعل حق
 بیلوب و لکن علم و عرفانده مراتب وجوده رعایت ایدوب آداب شریعتی
 کوزه در زیر اموحد عارف ابتدا حقایق عارف اولوق کرک
 زیر حقایق الهیه اولوق وار حقایق کونیه اولوق وار حقایق الهیه
 مثلاً مرتبه اسما ده الله رحمن رزاق اسماء وار بواسطه
 بواسطه کسحاسی حقیقت واحده در ایمیه پرنیک مدلوله
 بحسب المفهوم آفرینه مغایر در اگر چه بحسب الذات مغایر و کل ایینه
 عند العقل حقایق متمایزه اولیلر بر عارف بونلرک باب الامتیار لرین
 و باب الاتحاد لرین بیلوب جهتنده رعایت ایله آداب شریعتی کوزه در
 حقایق کونیه دن مثلاً مرتبه اسما ده انسان و حیوان
 فکات و شیطان کبکی اسماء وار بواسطه کسحاسی
 مرتبه واحده مرتبه واحدیت تعیین اول عالم جبروت
 حقیقت محمدیه و خدی دیر لر اگر چه مسامی واحده در ایمیه
 اول مرتبه دن تنزل ایله هر بری کندی مرتبه شریف تعیین الیمت در
 شک یوقدر که بونلردن هر بری کندی معینه سی اعتبارله آجر کسعی
 ولمز بلکه عزیز اولور بس حقایق کونیه دن بونلرک حقایق معینه
 تلاوت نامت و مستحق اولور و عارف اهل شهود اگر چه بوجه
 تالیق الهیه و حقایق کونیه حقیقت واحده مطابقی من جمله ایدوب

جميع افعال وصفاتی اکانسبت ایبر اماینه هر برنده عند العقل تمیز
 وعند المحس تعین کوروب تمیز لری و تعین لری جهتیه مراتب وجوده
 رعایت ایبر امدی قائل اولان یا کشف و عیان ایله و یا کشف
 و عیانہ ایمانله قائل اولاندن خطا و ذلل متصور دکدر مکر منکره نسبت
 متصور اوله اما کشف و عیانہ ایمانله قائل اولاندن الفاظ و عبارات الیه
 کندی ادا سنده خطا اینک احتمال واردر پس عیان مرتبه سنده اولو بر
 عیانہ ایمان مرتبه سنده اولانده لایق اولان اولدر که وحدت وجود کلامه
 لسانک خطا دن حفظ اینک ایچون زیاده اہتمام الیہ زیر اوست
 صرف الفاظله تعبیر کلمه الاکثرت حمندہ کلور ایچون الحقیقہ
 و التعینات متعدده یورویله نظر عارف اهل تحقیق صورت مت
 متظاہره اولان عین واحده در کثرت تعینات غیر متناہیه کورور
 اسما و الہیہ دن قادر و عالم و خالق و رزاق
 بو اسما لری بحسب المفہوم اختلاف معانی لری بیلر مدلول لری بالحقیقہ
 واحده در کہ الہیہ تک اختلاف معانی سی بر کثرت معقولہ کہ
 مساوی واحد العینده اعتبار اولور انک عین حقیقہ صلا
 کثرت یوقدر و ہر اسم صورتہ کونان تجلیات متعاقبہ
 حقیقہ برور تعیناتله متعدده و متکثرہ در پس بو مقدمات
 معلوم اولدی کہ عارف اهل تحقیق قنہ وحدت وجودی اورا کثرت

که شش سروده ضمنی نامت اولور مراتب وجود مطلق
 امدی بو معلوم اولدیه بودخی معلوم اولکه وحدت وجود مسئله
 باینده توت راسخه صاجی اولوب لغوه کلام ایلمین بعضی نقادین
 منقولدرکه اولاد وجودک وحدتده و مراتبده اختلاف واقع اولمش
 اقلی وجود حقیق ایک مرتبه سی واردر بر مرتبه سی اولدرکه آنده صفات
 اولدرکه بر برینه مقابل و مخالف اوله همان ذات بختدر اول مرتبه
 احدیت دینلور عالم لاهوت و عالم تعین و غیبت هویت
 دخی دیرلر و اول مرتبه آنجق ذوقله بیلنور و ایکنجی مرتبه سی
 اولدرکه آنده جمیع صفات بولنور اول صفات ایله بر برینه مخالف
 و متقابل کورینور اول مرتبه حضرت واحدیت دینلور
 عالم جیروت و تعین اول و حقیقت محمدیه دخی دینلور
 بو حضرت واحدیتک ایکی یوزی واردر بری باطندر و بری
 ناهدر باطن یوزینه حضرت الوهیت دینلور و ظاهر یوزینه
 حضرت ربوبیت دینلور و دخی مراتب وجودک وحدتده
 بیج مرتبه و بیس مرتبه ویدی مرتبه دخی بوندر زیاده مراتب کتیره
 زرینه بیان اولدیه کتب قومه مسطوردر حتی شیخ
 به القادر کیلانی حضرت نیک حنفی امجد لری الشیخ عبدالکریم جلی قوس
 کندی مؤلفاتدن مراتب وجود رساله سنده وجود ایچون ارق
 مرتبه بیان ایدوب وینه بیورشلردر فان مراتب الوجود

کثیره لایحه و الحاصل عبده محصور ایند ذکر ایلد کلمه مراتب وجودک
 حد و حصر کی یقین غیر متناهی در پس امدی وجودک وحدتی بلینر
 الامراتیک صحتی ایلد بلینور مراتبی بلیک وجودک وحدتی ذوق
 اینکده موقوفدر و اول وحدت وجودک ذوقی تحت اللهک مرتبه
 و مراتب وجود دیدیم که وجود واحدک وجود ایدر کیم اول مرتبه
 زیاده دکلدر نیکم شمسک استغسی عین شمسک زائد ایندی
 کبی پس حقیق کلامنده فایما تولو افتم و جدا سید بوردیغی
 وجود واحدک مراتبده اش رتدر فاما وجود واحدک مراتبده علمده
 راسخ و محقق اولند اوج بلوندر بر بلوکی مضحکل ایلدیر یعنی وجود
 واحدک غیر کندیله وجود زعم الیوب اول وجود موهور سیک
 اضمحلاله سعی اینکده مستغول اولند در و بر بلوکی منعدم اقا
 ایلدیر بولر کندیله زعم ایلد کلمه وجودک انعدام و فنا
 مقید اولند در بواکی بلوکی وجود واحدک و جوهاتی یعنی مراتبی
 صحتی اوزره بلیک کندیله مضحکل الیک یا منعدم و فانی
 قیدیه کفار اولد کلمه اجلن اکثر لیس شرک حقیقیه مالملا
 زیرا بولر وجود واحدک وجوداتی وجود واحدک وجودنک استغ
 توهم ایدوب اول توهمی اوزره شرک حقیقیه دو شرک دبو
 اصناف ثلثه تک او حینی بلوکی اولدر که وجود واحدک وجوداتی

بیلدیر شوید که جمیع اشیا اول وجود واحدک وجوداتند و منتکم
 نایغیا تولوا فتم وجهه احد بیوردی بو تقدیر چه ان سازه اولان وجود جهل
 وخی اول وجود واحدک وجوداتند بر وجهه پس طائف اول
 وجه جهلک مندم و منجمل اول سنده فایهیب اولدیر و حجاب جهلک
 ازاله سنی طلب الیدیر تاکه وجود واحد وجه علمله متجلی اوله وینه
 وجود واحدک وجوداتن وجود واحد اوزرینه زانند کور مدبلر اگر چه کم
 وجه مخصوص ایله تعینده وجود واحدک منغیر کورینور ایسه و غده التحقیق
 وجود واحد اوزرینه زانند کلدر وخی معلوم اوله که جمیع مشربیات
 اول وجه واحدک وجوداتیدر شوید که اول مشربیات وجه جهلک
 ظهورینه سبیدر بو وجه جهل غیرت ایله غیرت آرتورر امدک
 بو اعتبار ایله جهل و اسباب جهل و غیرت و غیرت جهلندر که
 وجود واحدک وجه قهریدر و جمیع او امر مشربیه اول وجود واحدک
 تول وجوداتیدر که وجه علمی و وجه عینی آرتورر پس بو اعتبار ایله
 علم و اسباب علم و عینیت چندر که وجود واحدک وجه لطفیدر
 امدک سادک بیلک کر که وجه جهل ایله متمثل میدر یوخه
 وجه علمله متجلیدیر اگر وجه جهل ایله متمثل ایسه ینه بیلک کر که
 ظلمایندر و یا خود نورایندر و اگر وجه علم ایله متجلی ایسه نظر ایله
 تجلیسی فعلیدر و صفایندر و ذاتایندر بو تقدیر چه مراتب اولدیر

یعنی وجه جهلک تمسکه مرتبه ظلمات و مرتبه نورانی و وجه علمه تجلیده
 مرتبه فعلی و مرتبه صفتی و مرتبه ذاتی پس مجموعی پس مرتبه اولی
 والتجیس جمیع وجوهائی وجود واحده بمعله عین واحد بلویب
 و هیچ بر شیی زانند کور ما کدر اول مرتبه جمعدر وید بخبسی
 وجود واحدک و جوهای وجود واحدن زائل کل اکین اول وجوهائی
 بر بردن تفریق اینکدر شویله تفریق ایده کم نه تفریق جمعه و نه جمع
 تفریق مانع اوله اول جمع الجمعدر و فرق مانیدر نتکم
 اول امر دن بو مراتبی فرق ایدوب وجود واحده مغایر بلماک
 فرق اولدر پس مرشد کامل و عارف عادل اولدر کم
 تفریق و جمعی جامع اوله یعنی صورت باطنینده جسمی تفریق
 و جانی جمع اوله اول کسنه عقول فاصره به و نفوس ناقصه به
 کمالات الهمیدن خبر دیروب ارشاده صالح و مستعد اولور
 و بوند نصکره شویله بلیه سنکه جهلک خصایصندندر وجود
 وحدتی کثرت مظاہر دن کوستر میوب بو مظاہرک کثرتی کسبید
 جهلک صاحبی مجهول اولور اما علم بولیله دکدر علمک صاحبی
 کثرت مضاهره وحدت وجودی اثبات ایدر اعوذ باعدس
 ذلک الجمل و یستر الله لنا من هذا العلم امدی هر کیمیک که

صورت باطنیه سی عینیت ایله تجلی اولد اول کسه اهل علم و اهل توحید در
 و اگر اوزکی بیلمک و یلیرک که عالم مبین بوخه جا اهل مبین
 تقولاتنه و تخیلاتنه اعتبار ائمه یعنی مقالاتنده اولان محسناته
 و خیالاتنه اولان مستحقاتنه و مکرویاتنه نظر ایله بلکه صورت
 باطنکده اولان تمثلاتنه نظر ایله اول باطنکده اولان تمثلاتک
 غیریت ایله میدر بوخه عینیت ایله میدر اگر غیریت ایله ایله
 جا اهل سک جمیع کتا بکرک معنوی ماتی حقیقنده دخی اولور ایله
 فی الحقیقه عالم دکل سین و اگر باطنکده اولان تمثلاتک عینیت
 ایله ایله عالم ربانیک امی دخی اولور سک حقیقته عالم سین
 بو تقدیرجه رب زدنی علما دیسن و دخی تمثلات باطنیه
 مرآت قلبکده نفس ناطقه که منعکس و منکسف اولان
 صور معانی که هنوز فکر له خیاله و خارجده سانه قالد
 کلمکده مقدم اکا نظر اولنه یا بودر که غیریت ایله تمثله در
 و یا بودر که عینیت ایله تجلیده در حین غیریت ایله تمثیل ایله
 اول نفس که مغایر و حقیق غیرتی کورینور آندن کسا غیریت
 حاصل اولوب اول غیرت سببیه کثرته ددغدغه و حشته
 دو شکر سک وحدت وجود ذوقنی بوله مز سک اما حین عینیت
 ایله تجلی ایله اول نفسکه مغایر کلمز و حقیق غیرتی کورینور

آنکه کما صفت ایله محبت حاصل اولور اول محبت سببیه کز نذرت
 و در غنّه و حشیدن خلاص اولوب وحدت وجود و ذوقنه نامل
 اولور سک و جمیع اسرار علوم کما منکشف اولور و در خنی غیریت
 ایله صورت باطنیه سی متمثل اولان کمنه نوندن خالی و کلدر که
 اول کمنه وجود واحدک وحدتی تصدیق تصدیق ایلیه و اسباب
 جهلله متصف اولوب اهل توقیف اوله یعنی علمله معرفت اسد
 کمنه مغول اولیه آنک حقیقه قور قولور که اول بلکه نزدیک اول
 زیرا اسباب جهلله و قوف ایلین کمنه وحدت وجوده قائل اولمق
 خطور و سوال کمنه که صورت باطنیه سی غیریت ایله متمثل
 ایکن اول حاله وجود بر در بردن آرتق کلدر دیو وحدت وجود
 قائل اولوب تصدیق ایتد و اسباب علمله متصف اولوب دانما
 معرفت اسد اوزره ترقیده اولسه امیدور که اول کمنه سر کمنه
 خلاص اولوب اهل توحید اوله و وحدت وجود اسرار نه مطلع اول
 و در خنی اول غیریت ایله متمثل ایکن تمثلاتنی کنی اوزرینه مغایر
 ظن ایلمک جهل محضدر زیرا حقیقه نظر ایله اول
 تمثلاتی کنی اوزیر پس کنی اوزینک تمثلاتنی اوزرینه
 مغایر ظن ایلین بوطنده ایکن قواشیای حقه مغایر صانوزر

مغایر دکل اید و کن بیلیمینجه کتر تدن خلاص اولوب اسرار وحدته و اصل
اوله مز و دخی بونزه مقدم ذکر اونا نزه مضجیل و منعدم اهل ظن
دوهم صاحب بیدر اول اجلدن آنکه شرک خفی به مانلردور اما وقتا که
طالب حق اولان کسنه نک صورت باطنیه سی عینیت برله تمثیل و متجلی
اوله فعل حق اکا حق کور بنه یعنی هر کور دکنی فعل حق بلیوب
و کندی تمثلاتنی و او زیننی و جمیع اشیا یی ظاهرا و باطنا فعل حق
بلیوب آنده عین حقی مشاهده ایله بومر تبیه توحید فعال
دیرلر و دخی وقتا که اول کسنه عینیت ایله تمثله صورت
باطنیه سک تلطیف ایدوب کمال لطافتدن کوزی قماشوب
و سائر حواسی دخی غشی اولوب جسم کشفیه یی ادر اکن
قالسه بجر معانی صفاته خواص اولوب طالب شول وجهله که
بخیق حقی عملله بلیور اوله یعنی نوری نور ایله بولور اول
بومر تبیه توحید صفات دیرلر وینه بونزه صکره اول
کسنه نک صورت باطنیه سی عینیتیه دخی زیاده تلطیف اولنوب
مال لطافت ایله بر غایته بالغ اوله که کوزی بو کسرت مظاہری
کور مکدن و عقلی بو قنوی فرقله بلیکدن قاله اول حالده
حقی حق ایله ذوق و وجد آنده بولوب بومر تبیه توحید ذات
دیرلر امدی اوله معلوک اولسونکه خواطر نفانی

و شیطانان جهل ظلمانی مرتبه سنده در و خواطر ملکی جهل نورانی
مرتبه سنده در و خواطر قلبی توحید افعال مرتبه سنده در
و خواطر حقانی توحید صفات مرتبه سنده در و توحید
زائده خواطر یوقدر والسلام علی من اتبع الهدی

